

Asia: VN/23852/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Alkoholin merkitys suomalaiselle kansanterveydelle on erittäin suuri. Vaikutukset ulottuvat myös kansantalouteen. Alkoholi aiheuttaa Suomessa arviolta 1,6 miljardin euron kokonaiskustannukset. Tilanteessa, jossa hallituksen tavoitteena on tasapainottaa julkista taloutta, parantaa tuottavuutta ja turvata sosiaali- ja terveyspalvelujen kestävyys, ei ole varaa lisätä alkoholin kulutusta. Alkoholin korkea verotus on sekä kansantaloudellisesti, sosiaalipoliittisesti että elinkeinopoliittisesti kannattavaa.

Alkoholivero on keskeinen tapa ohjata väestön alkoholin kulutusta, sillä hinta on saatavuuden lisäksi voimakkaimmin kulutukseen vaikuttava tekijä. Alkoholilla on merkittäviä haittavaikutuksia terveyteen, turvallisuuteen ja tuottavuuteen. Siksi alkoholiverotusta koskevissa päätöksissä tulisi aina olla vahvasti mukana sosiaali- ja terveystieteellinen näkökulma sekä arviot siitä, miten veropäätökset vaikuttavat koko suomalaiseen yhteiskuntaan.

Lausunnoilla olevan hallituksen esitysluonnoksen ainoat perustelut ovat poliittisia. Esityksessä ei ole käytetty sosiaali- ja terveystieteellistä tai kokonaisyhteiskunnallista harkintaa. Pidämme tätä ongelmallisena. Esityksen vaikutusarvioista puuttuu myös veromuutosten kokonaistaloudelliset vaikutukset suomalaiselle yhteiskunnalle.

Syöpäjärjestöjen mielestä esitys viinin ja väkevien alkoholijuomien veron korotuksista on perusteltu. Sen sijaan on täysin perusteetonta laskea oluen verotusta. Esitämme, että esitystä muutetaan niin, että oluen verotusta nostetaan vastaavasti muiden alkoholijuomien kanssa. Jo nyt lähes puolet (46 %) suomalaisten juomasta alkoholista juodaan oluena. Hinnan alennus, varsinkin yhdistettynä suunniteltuun alle 8-prosenttisten alkoholijuomien saatavuuden merkittävään lisäämiseen, lisää oluen kulutusta, mikä lisää alkoholihaittoja.

Hallitusohjelman ja esitettyjen valtiontalouden kehysten perusteella nyt lausuntokierroksella olevat alkoholiveron korotukset ovat ainoat suunnitellut korotukset tällä hallituskaudella. Tästä seuraisi se, että alkoholiveron korotukset eivät vastaisi edes inflaation suuruutta hallituskauden aikana.

Alkoholiveron korotuksia on välttämätöntä tehdä säännöllisesti, lähtökohtaisesti vuosittain. Näin alkoholin hinta ei laske suhteessa yleiseen hintatasoon ja voidaan hallita alkoholin haittoja sekä kartuttaa verotuloja.

Alkoholin haittavaikutukset koko yhteiskunnalle ovat kiistattomat. OECD on arvioinut, että alkoholi aiheuttaa sen jäsenmaissa noin prosentin tuottavuuslaskun bruttokansantuotteeseen. Suomessa juodaan enemmän alkoholia kuin OECD-maissa keskimäärin, joten tuottavuuslasku voi Suomessa olla tätäkin suurempi. Alkoholi on merkittävin Suomessa käytettävistä päihteistä.

Alkoholihaitat heikentävät työterveyttä, työkykyä, työturvallisuutta ja työn tuottavuutta. Haitat näkyvät ennen muuta työtehon laskuna, työnjohdollisina ongelmina, lisääntyvinä työtapaturomina ja poissaoloina sekä ennenaikaisina eläkkeinä. Vaikka alkoholin myynti vahvistaa alkoholista hyötyviä elinkeinoja, kuten ravintola- ja matkailualaa, alkoholin aiheuttamat haitat muualla, esimerkiksi rakennus-, korjaus-, valmistus-, prosessi- ja kuljetustyötä tekevillä aloilla, ovat merkittävät. Alkoholin käyttö työllistää merkittävästi myös poliisia ja oikeustointia sekä lastensuojelua.

Alkoholi aiheuttaa monenlaisia terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia. Alkoholin on arvioitu aiheuttavan Suomessa noin 6–7 % tautitaakasta, kun arviossa on mukana alkoholin vaikutukset syöpään, sydän- ja verisuonitauteihin, diabetekseen, mielenterveysongelmiin ja tarttuviin tauteihin. Terveysjärjestelmään kohdistuva kuormitus ei rajoitu alkoholin ongelmakäyttöön. Esimerkiksi alkoholin syöpäriski ei liity vain suurkulutukseen vaan myös kohtuukäyttö lisää syövän riskiä. Alkoholin aiheuttaman syöpäriskin kannalta ei myöskään ole väliä, juodaanko alkoholi oluena, viininä vai väkevinä. Alkoholi aiheuttaa Euroopassa noin 10 % miesten ja 3 % naisten syöivistä. Suomessa todetaan vuosittain noin 2 100 alkoholista aiheuttamaa syöpää.

Alkoholi kuormittaa merkittävästi terveyspalveluita. Vuonna 2013 tilastoitavien alkoholisairauksien ja tapaturmien välittömien vuosittaisten terveydenhuoltokustannuksien arvioitiin olevan 109 miljoonaa euroa. Vuonna 2020 terveydenhuollon vuodeosastoilla rekisteröitiin lähes 35 000 hoitojaksoa, joissa alkoholisairaus oli yhtenä hoidon syynä. Todelliset kustannukset ja todellinen alkoholin aiheuttama kuormitus terveyspalvelujärjestelmälle ovat merkittävästi suuremmat, sillä tilastoitavat alkoholisairaudet eivät sisällä esimerkiksi alkoholin aiheuttamia syöpiä, valtaosaa alkoholin aiheuttamista sydän- ja verisuonitaukeista, diabeteksestä tai mielenterveysongelmista. Sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuudessa on ongelmia, alalla on vakava henkilöstöpula ja sektoriin kohdistuu merkittäviä kustannuspaineita. On tärkeää, että näitä ongelmia ei pahenneta lisääntyvillä alkoholihaitoilla.

Kannustamme ministeriötä muuttamaan esitystä niin, että kaikkien alkoholijuomien verotus nousee, sekä toteuttamaan jatkossa säännöllisiä veronkorotuksia.

Terävä Sini
Suomen Syöpäyhdistys ry